

JAK PLULI HANÁCI PŘES MOŘE

A DALŠÍ
ROZPUSTILÉ
POHÁDKY
Z ČECH A MORAVY
VYPRAVUJE
OLDŘICH SIROVÁTKA

KNIŽNÍ KLUB

© Oldřich Sirovátka, 1994
Illustrations
© Alois Mikulka, 1994

ISBN 80-7176-011-0

Zázra

krásný
kvetl
Ať j
na nám
na něj
A doč
- vít
druh
Vsa
Staro
hodně
a po
prodi
zatím
si z t
Ene

Zázračný strom

Už je to moc roků, co stál v Lázu na návsi velikánský krásný strom. Ale ani ti nejstarší sousedi si nepamatovali, že by kdy kvetl a že by na něm vyrostlo nějaké ovoce.

Až jednou! Tenkrát přišlo pěkné, jasné jaro a všichni užasli. Strom na návsi nasadil tolik květů, že byl jako obsypaný. Všichni se chodili na něj dívat, potřásali hlavou a nedočkavě čekali, co na něm vyroste. A dočkali se. Jak odkvetl a bílé kvítky opadaly, začalo na něm růst – víte co? Na jedné půlce stromu se začaly ukazovat dřeváky a na druhé půlce rostly pěkné bačkory.

Všichni se tomu náramně divili a nevěděli, co to má znamenat. Starosta svolal sousedy do hospody a radili se, co počít. Když vypili hodně piva, usnesli se, že na to podivné ovoce postaví pěknou kůlnu a požádají na hejtmanství v Praze, ať ty dřeváky a bačkory smějí prodávat. To je přece div, že jim dřeváky samy rostou na stromě, zatímco jinde je řemeslníci musí pracně strouhat a šít! Celá vesnice by si z toho zázraku mohla pomoci k pěkným penězům.

Hned druhý den se časně ráno vypravili tři nejmoudřejší sedláci do

Prahy. Že byli nejmoudřejší, měli i nejdelší vousy. Byl pěkný letní den, slunko pálilo, a když ti tři k polednímu přišli do Mníšku, sotva už nohy cítili. Lehli si pod jeden strom do chládku a rozhodli se, že si trochu odpočinou, a až to horko povolí, teprv půjdou dál. V tu ránu všichni tři usnuli.

Jak spali, šel tudy jeden holičský panáček. Dívá se na ně, a protože byl čtverák a filuta, povídal si v duchu: Co by se stalo, kdybych je oholil? A taky to hnedle udělal.

Když se ti tři probudili, koukali po sobě, ale nemohli se poznat. Jeden soused povídá:

„Páni sousedi, mně se zdá, že to nejsme my!“

„A kdopak by to byl?“ divil se druhý.

„Vždyť jsme měli vousy, pěkné vousy, a teď má každý z nás tvář jako panenka. Kdepak, to nejsme my.“

„No, potom je to někdo jiný,“ mínil třetí soused.

Seděli celí vyjevení, vyvalovali oči jeden na druhého a lámali si hlavu nad tou záhadou. Tu měl ten třetí soused dobrý nápad:

„Já vám povím, co uděláme. Napíšeme domů dopis: Jestli jsme doma, tak to tady nejsme my, ale jestli nejsme doma, tak to tady jsme jistě my.“

Ti dva ho za tu myšlenku moc chválili. A zrovna si sedli, vzali papír a pero a napsali domů do Lázu dopis. Pak zůstali v Mníšku pár dní, popíjeli v hospodě a čekali, až jim přijde z domu odpověď. A přišla! V tom psaní stálo, že doma nejsou, že odešli všichni tři do Prahy.

Měli z toho náramnou radost, poručili si každý ještě džbáněk a povídali:

„Sláva, sláva! Jsme to tady my. Teď můžeme jít dál do Prahy za svou věcí.“

Vydali se dál, a když přišli na hejtmanství do Prahy, přednesli panu radovi svou žádost: že mají v Lázu takový a takový strom, který léta letoucí nekvetl ani na něm nic nerostlo, ale že letos na něm vyrostly napolovic dřeváky a napolovic bačkory a že oni by je rádi prodávali o jarmarce.

Pán je poslouchal, kýval hlavou a potom se jich ptal:

„Je snad Láz město?“

„Není, jasný pane, není!“

Pán zase pokýval hlavou a ptal se:

„A je snad Láz městys?“

„Není, velkomožný pane, není. Je to vesnice.“

Pán potřásl hlavou, probíral se nějakými lejstry a povídal jim přísně:

„To máte tak. Když není Láz ani město, ani městys, pak žádné jarmarky nemůžete mít. Do vsi nemůžeme jarmarky povolit, na to jsou přísné předpisy.“

Oni mačkali v rukou klobouky, přešlapovali a začali naříkat, že vážili tak dlouhou cestu pěšky z Lázu do Prahy, a všechno nadarmo.

Pan rada se na ně díval, chvíli se rozmýšlel, potom zaťukal tužkou na stůl a povídal:

„A jak daleko to sem máte?“

„Osm mil, jasný pane, celých osm mil.“

Pán se na ně usmál a řekl:

„Tak abyste sem nešli nadarmo, něco přece jen dostanete. Slevím vám ode dneška polovičku cesty. Od tentokrát to bude od vás z Lázu do Prahy už jen čtyři míle, a ne osm jako doposud.“

Ti sousedi prý byli rádi, že si aspoň něco vymohli, a moc děkovali panu radovi za jeho dar.

Ale domů hned nemohli. Počkali v Praze, až jim zase narostly vousy, pili a hodovali a teprv na podzim se vydali domů do Lázu.

Od té doby prý mají od nich do Prahy jen polovičku cesty. Ale jak to dopadlo s tím zázračným stromem, co na něm rostly z polovičky dřeváky a z polovičky bačkory? Možná jej tam mají podnes.

Jak se pohádky smějí a usmívají

Smích, úsměv a pohoda v pohádkách má mnoho tváří. Někdy se projevuje v příbězích, které jsou pohádkami se vším všudy, co k pohádce patří: kde se dějí kouzla a čáry, kde žijí králové, princezny a rytíři, kde se rek potýká s draky, obry, čerty a vodníky, kde vykonává nesnadné úkoly a hledá odpovědi na těžké hádanky, aby si zasloužil ruku zlatovlasé princezny. Jindy však budí smích prášilovské a sedmilhářské pohádky, v nichž každé slovo je lež – a vypravěč se přitom tváří, jako by to všechno viděl na vlastní oči a prožil na vlastní kůži, jak to je třeba v pohádkách O pytlácích nebo Jak se v Bíteši ztratily zvony. A zase jindy pohádka vypráví krátký a svižný příběh, kde se děje všechno ráz na ráz a kde není místo na divy a zázraky. Taková anekdota staví na jedné mimořádné situaci a na důvtipné odpovědi.

Taky humor je pokaždé jiný. Někdy jsou komika a rozmar vepsány do celého děje a procházejí pohádkou od počátku až do posledního slova. Jindy se však pohádka na posluchače jen usmívá a pomrkává: Když se třeba líčí, jak ševcova žena honila vládce pekel po kuchyni s vařečkou v ruce, anebo když si Honza místo hrnku vzal do ruky cedník a chtěl se napít na žízeň. Někdy však stačí i jediné slovo nebo trefný obrat, aby vzbudilo úsměv a náladu. Když třeba vypravěč poví, že zbojnáci okradli Juru až na holou kůži, že mládenec na vandru prolumponal všechny šaty anebo že dívka byla tak krásná, že jí i čert salutoval.

Rozmarné pohádky si utahují z lidí špatných, pyšných, zpanštlých, lakomých, bázlivých, mocných. Učí, že se jich nemáme bát, a drží palce těm, kteří si s nimi chytrostí, důvtipem i lstí dovedou poradit a dostanou se z každé kaše: když poddaného sedláčka sužuje domýšlivý baron anebo když chce mocný čert sebrat ševce do pekla. Vždyť jedno přísloví říká, že čert není tak hrozný, jak se tváří – jen třeba vědět, jak na něj vyvrát!

Nejvíce se však v šibalských pohádkách vypráví o lidech nešikovných, hloupých a pošetilých. Takový je hloupý Honza nebo občané Kocourkova, Šilperka a další jejich příbuzní a blíženci. Vždyť veselí a vtip mají dobrý rodokmen: rodí se z životní moudrosti.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Žertovné látky tvoří v pohádkové tradici největší skupinu a ještě dnes se místy vyprávějí. Do knihy jsem vybral jen malou část z nich – několik pohádek kouzelných, a zejména vlastní komické pohádky (odborně se jim říká humorky) o hloupých lidech, kocourkovské pohádky, lhářské pohádky a krátké anekdoty. Děj jsem ponechal, jak jej zachovala lidová tradice, a nijak jsem jej neupravoval. Zato jsem se snažil pohádkám vtisknout jednotný styl, ojedinele jsem sloučil několik motivů v jednotné pásmo.

HLAVNÍ PRAMENY:

- F. Bayer*: Valašské národní pohádky a pověsti z okolí rožnovského, I—II. Kroměříž 1874.
- O. Bystřina*: Jak se naši škádlívají. Prostějov 1924.
- K. Fojtík—O. Sirovátka*: Veselosti nikdy dosti. Lidová vyprávění z Moravy. Brno 1956.
- B. Indra*: Lidové zkazky severomoravského Horácka. Šumperk 1932.
- B. M. Kulda*: Zakletý vrch. (Vyd. O. Sirovátka.) Brno 1982.
Moravské národní pohádky a pověsti. Ze sbírek J. S. Menšíka, J. Pleskáče, K. Orla, J. Soukopa a V. Švédy. (Vyd. M. Šrámková a O. Sirovátka.) Praha 1983.
- D. Palátová*: Povídky lidových vypravěčů z Čech, Moravy a Slezska, zaznamenané v letech 1945—1954. Praha 1958.
Pohádky a pověsti našeho lidu. Z národopisných sběrů Akademického spolku Slavia. (Vyd. K. Dvořák.) Praha 1984.
- O. Sirovátka*: Byly časy, byly. Lidové pověsti z Moravy. Praha 1960.
- O. Sirovátka*: Lhářské pohádky. Praha 1972.
- O. Sirovátka*: Plný pytel pohádek. České pohádky. Praha 1978.
- P. Sobotka*: Kratochvílné historie měst a míst Československých. Praha 1919.
- V. Tille*: Povídky, jež sebral na Moravském Valašsku. Praha 1902.
- K. Vaněček*: Lidová vypravování z Podbrdsku a jiných českých krajů. Plzeň 1928.
- K. Vaněček*: Nová sbírka lidových vypravování z Podbrdsku. Plzeň 1942.
- K. Vaněček*: Radosti pohádek. Z lidového podání na Podbrdsku. 2. vyd., Praha 1934.

Některé pohádky pocházejí z rukopisů a vlastních sběrů.

O B S A H

Zázračný strom	7
O ztracené včele	10
O pytlácích	13
Nejtlustší prasátko na světě	17
Jak sedlák uměl lhát	21
Co se přihodilo pravnučkovi mého pradědečka	22
Jak se v Bíteši ztratily zvony	25
Jak šel nejstarší syn do světa	28
Jak Šimperáci zabili strašlivého pavouka	29
Co je šimperácký kousek	31
Jak Šimperák vyzrál na posměváčky	32
Sedláček u císaře pána	41
Jak pluli Hanáci přes moře	44
Tři Hanáci v ohni	46
Jak cikán prodával slaninu	47
Jak řezník vyhlal kupcovu dceru	48
Jak pudmistr z Lhoty rozsuzoval	52
Nejchytřejší člověk	54
Jak sedlák hledal dvě hloupé	57
Jak mohla shořet stodola	61
O panském pastýři	63
Jak je, ať zůstane!	66
Jak se Jura Pacúchový stal králem	72
Dvě kouzelné tašky	79
Jak krejčík dostal princeznu	82
Jak pan pudmistr pozbyl hlavu	89
O hloupém Honzovi a princezně	91
Jak vychytral hloupý Jan na pana vrchního	97
Jak cikán umřel	101
Jak hloupý Janek prodával	103
Jak šel Malíček do světa	107
Jak švec napálil čerta	112
Jak čerti ukradli lidem smích	118

Jak se stal starý voják králem	124
Jak se vodník učil hrát na housle	129
Tři kouzelné dary	133
Mlynář nad barona	142
Jak muž chodil s proroky	148
Zuzano, otevři se, Zuzano, zavři se!	153
Jak chlapi kopali poklad	157
O tvrdohlavé tetce	160
O ukradeném koni	163
O vlčkovi a lišce	165
O nenasytném kuřátku	169
Jak pes byl ševcem	171
Jak se vrabec pomstil	174
Jak dědoušek a babička tahali řepu	177
Jak se pohádky smějí a usmívají	181
Ediční poznámka	183
Hlavní prameny	185

